

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
הג הסוכות ושמחת תורה תשפ"ו
גליץ שע"ד

נחל קדומים

מעין נובע במשנת כ"ק מרן רבנו"ק ז"ע

סוכה תהיה לצל יומם

"רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות", כלל ישראל מקיימים תורה ומצוות משום שעיקר נחת רוח לאבינו שבשמים ש"אמרתי ונעשה רצוני", עם כל זה ידוע שלכל מצווה ומצווה יש לה סגולות מיוחדות, הנשפעים בזכותה.

רבנו"ק למדונו שבכח סגולת מצוות סוכה נשפע להם לישראל שפע פרנסה עד בלי די, והרבה רמזים איתא בסה"ק על זה. הרה"ק **הבני יששכר** (מאמר י' דודש ו' והרה"ק **מראפשיץ** ז"ע"א (סוכה ד"ה ואת) מבארים בשם הרה"ק ר' **פינחס מקאריץ** ז"ע"א, ח"ל הבני יששכר: "ולפי זה על ידי מצות סוכה אנו ניוונים מכח קל וחומר, אם הקב"ה פורס סוכת שלום עלינו אור מקיף מלבשו, מכל שכן שהוא התחייבות לזון אותנו", עכ"ל, והרה"ק מראפשיץ מרמז עניין זה בפסוק "בצל הכסף" שבזכות מצוות סוכה שהוא צל, וזכין לשפע פרנסה.

ובספה"ק תפארת שלמה כתב (הושענא רבא) וזה לשון קדשו: "במשנה פרק ב' דסוכה משנה ז' מי שהיה ראשו ורובו בסוכה ושולחנו בתוך הבית וכו', הנראה לרמז בזה, על פי מה שנתבאר כי על ידי שהיה יושב בסוכה היה ממשיך השפעות טובות על כל השנה לתוך הבית שלא יחסר כלל, וזה גם כן מה שאמרו (סוכה כ"ט ע"א) 'מנא מיכלא חוץ לסוכה', פירוש כח הסוכה להמשיך שפע פרנסה לכל אחד ואחד גם חוץ לסוכה כאשר יהיה בביתו כל השנה", ע"כ לשון קדשו.

והרה"ק **הצבי לצדיק מבלאזוב** כתב בזה"ל: "היינו טעמא דקראו חמיינו ז"ל בש"ס (סוכה ג' ע"ג) למצות סוכה מצוה קלה, לפי דלית בה חסרון כיס והרצון, שקל מאוד להמשיך לישראל בזכות מצוה זו דסוכה פרנסה טובה, ולית בה חסרון כיס ודאי, והבין, עכ"ל. ובנו הקרן ישועה מסמין לזה דברי הפסוק "והשענו תחת העץ", ואיתא במדרש שעשה להם סוכה, (ע"י בגמ' ר"ה י' דהמלאכים באו לאברהם בימי הסוכות, וזה כוונת הכתוב למועד אשכנז, וע"י תוס' שם ובמהרש"א), וזה המשך הפסוק "ואקחה פת לחם", שע"ז יושפע שפע פרנסה, ולכן סכ"ת בגימ' פ"ת. עכתודה"ק.

והרה"ק ר' **אברהם יעקב מבאיאן** אמר פעם בהושענא רבא בזה"ל: "היינו איז דער זיבעטער טאג פון סוכות, חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים ס"ת בגימטריא ת"ם חת", מיט די מצות סוכה וואס יודען זיינען מקיים ווערט נשלם דער שם חת"ך דער שם פון פרנסה, והיית אך שמח איז אויך ס"ת חת"ך מיט הרחבה מיט פרנסה קאן מען זיין לוסטיג פרעהליך", עכ"ל"ק.

ידוע הסיפור שרבינו **הנחל יצחק** סיפר מזקה"ק **הרבי ר' מרדכי ז"ע"א**, שפעם אחת נסע פעם לשבות את ימי חג הסוכות בעיר אחת, וקבע מושבו בביתו של נגיד אחד, וציוה בעל הבית לבנות סוכה גדולה בחצירו, כראוי לכבודו של הצדיק, לאחר חג הסוכות נפרד הרר"מ ז"ע מן המארח, ואמר לו "את הסוכה אין לפרק", לשנה האחרת חזר הרר"מ ז"ע לאותה העיר, וכשהגיע לביתו של הנגיד שאל מיד "האם הסוכה עומדת עדיין", ויענו

אותו שכן ושההשם למשך ימי החג, ואחר כך נפרד מן המארח, וציוה שוב "את הסוכה אין לפרק".

ברבות הימים הרגיש בעל הבית שהסוכה העומדת בחצירו במשך כל ימות השנה, מפריעה לו בשימוש החצר, והחליט לפרק את הסוכה, ויאמר בלבו ומה יקרה כשישוב לכאן הרר"מ לשנה הבא, נחזור ונבנה שוב את הסוכה. ויקרא בעל הבית לנגר אחד ושמו משה, ויצוהו לפרק את הסוכה. הנגר בידעו שזאת היא סוכתו של קה"ק הרר"מ ז"ע, ביקש מבעה"ב להעניק לו מספר קרשים מסוכה זו, ויאות לו העשיר ויתן לו כמה קרשים מן הסוכה והנגר בנה לעצמו מקרשים אלו סוכה קטנה לימות החג.

מצות סוכה מסוגל לפרנסה. שמעתי מאמרו"ר הרה"ק (מוה"ר איתמר מנדבורא) זצוקלה"ה שסיפר מאביו א"ז הרה"ק מוה"ר מאיר מקרעטשניף זצוקלה"ה, שבאו לפניו איש וביתו והגישו פתקא להתברך בפרנסה, יען כי היתה פרנסתו באה לו בקושי. התבונן א"ז ז"ע בקויטל ואמר לו "אמור נא לי האם אתה מקיים מצות סוכה". ויען אותו האיש, כן רבי, אני מקיים. אחר התבונן שוב בקויטל וישאל אותו בשנית "האם אתה מקיים מצות סוכה". ויען אותו כבתחילה, כן רבי, אבל בקול ענות חלושה. שוב התבונן א"ז בקויטל ויאמר לו "מה אעשה ואני רואה בקויטל שאינכם מקיים מצות סוכה כדבעי". אזי נענתה האשה ואמרה, אכן אין לנו סוכה משלנו, אבל אנו אוכלים בסוכת חותני, וכאשר הקור גדול או שיש מניעה אחרת, הם מורים היתר לעצמם לאכול בבית. אז נענה א"ז ואמר "אכן נודע הדבר, אם תקבלו לקיים מצות סוכה כתקונה, אזי תיושעו בפרנסה בהרחבה".

וביאור העניין נראה, דהנה מצות סוכה הוא מה שהאדם נכנס לחסות בצל האמונה. וטעם הדבר, כי הסוכה היא זכר לעניי הכבוד שהיו סובבים את ישראל בעת לכתם אחרי השי"ת במדבר בארץ לא זורעה. והשי"ת הבטיח לנו לזכור חסד נעורים זה איך שהלכנו אחרי השי"ת באמונה ובבטחון בלי שום שאלות וספיקות.

(נחל יצחק - סוכות)

לשנה השלישית הגיע שוב הרר"מ ז"ע לעיירה הנ"ל, וכשהגיע שאל "האם הסוכה עומדת עדיין", ויענו אותו שלעת עתה הסוכה מפוקדת, וישאל הרר"מ מי פירק את הסוכה, ויענו אותו "משה הנגר", וישלח הרר"מ לקרוא למשה הנגר, ושאל אותו "הנכון הדבר שאתה פרקת סוכתך", ויאמר הנגר שנכון הדבר, כי כן ציוה אותו בעל הבית, שאל הרר"מ "ומה עשית עם הקרשים", ענה אותו משה הנגר "מקצת מן הקרשים לקחתי לעצמי ועשיתי ממנה סוכה קטנה, והשאר איני יודע", נענה הרר"מ ז"ע "מעתה הבעל הבית יורד מנכסיו ל"ע, ואתה משה תהפך לעשיר במקומו". וכך הוה. וביאר רבינו הנחל יצחק שבסוכות שנכנסים בצילא דמהימנותא בצל האמונה וכן הסוכה רומזת לאחדות זוכים לשפע פרנסה עד בלי די.

חלוקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של
הנה"ח ר' זרח רונטל שליט"א

"שנוכה לשנה הבאה לישב בסוכה של לווית"

ענייני סוכת עורו של לווית ושייכותם לחג הסוכות

כתב הרמ"א בדרכי משה (סי' תרס"ו) בשם הכל בו, שמהר"ם מרוטנברג היה נוהג במוצאי סוכות 'ליטול רשות' מהסוכה ולומר "יהי רצון שנוכה לשנה הבאה לישב בסוכה של לווית".

סוכת לווית כשכר לקיום מצות סוכה

והנה המקור של השייכות סוכת הלויתן לסוכות בזה"ל מובא בילקוט שמעוני (רמז תרנ"ג) וכן בפסיקתא דר"ב (כ"ט, ל"ב) שכל מי שמקיים מצוות סוכה בעולם הזה הקב"ה מושיבו בסוכתו של לוויתן לעתיד לבוא שנאמר "התמלא בסוכות עורו" שאורו יביהק מסוף העולם ועד סופו. אבל באמת צריך להבין מה ענין הקשר ביניהם. והנה אם לע"ל סוכות עורו של לוויתן היה סוכה כשרה מובן הקשר. ואמנם כך שיטת המהרש"א בב"ב דף ע"ד שסוכת הלויתן מטרתה לקיים בה מצוות סוכה. וכמו שבשר הלויתן בגלל קדושתו הרבה הוי אכילת בשרו כמו קדשים שנאכלים רק בירושלים, ולכן הנותן מסעדות הצדיקים יעשו בזה סחורה רק בשווקי ירושלים, כך מהעור של הלויתן ישתמשו רק למצוות סוכה.

סוכת לווית בסוכה כשרה כהלכתה

והקשה הערוך לנר בספרו ביכורי יעקב על הלכות סוכה (סי' תרס"ז אות ד') ובעל השו"ת בית יצחק, איך סוכת עורו של לוויתן כשר לסוכות, שהרי אין גידולו מן הארץ, וכמ"ש התוס' שאפילו אם בהמות נקראים גידולי קרקע, הרי גזים בודאי אינם גידולי קרקע. ולגבי סך אפילו עור בהמה פסול, שהם גידולי קרקע אך לא גידולו מן הארץ. על זה מתרץ הדרש והענין (ויקרא אות ו) שרק הדפנות יהיו מעורו של לוויתן, ויהיה עליהם סך כשר מלמעלה, ועל זאת היה מהר"ם מתפלל שיזכה לישב לשנה הבאה ביו"ט סוכות בסוכת עורו של לוויתן הכשירה למצוות סוכה. אמנם ברש"י כתב שסתם סוכה הוא ע"ש הסך, וכן מבואר בפרדס יוסף ומוכיח מהגמ' שהכונה שסיכון אותה סוכה יהיה מעורו של לוויתן, ולפי"ז הדרה קושיא למקומה איך מסככים בעורו של הלויתן. ואמר הקרבן שמואל חידוש מופלא, שכוון שהלויתן הוא יציר כפיו של השי"ת ביום החמישי של בריאת העולם, ואיתא בב"ר (י"ב י"א) עה"פ בקהלת (ג, ו) "הכל היה מהעפר והכל שב אל העפר ואפילו לגלג חמה". וא"כ שונה הלויתן משאר תולדות הברואים שכבר לא נחשבים גידולי קרקע שנולדו מאב ואם, אולם כיון שהלויתן נברא מהעפר ונשאר כך לאורך כל שנות העולם, אין לך מה שנחשב יותר גידולו מהארץ יותר מזה. ובדאי ששכר לסך בו. ועד כאן הדברים מתאימים עם דברי המהרש"א שם בב"ב שיש לנו להאמין שענין הלויתן אין הדברים יוצאים מידי פשוטן.

המשך בעמוד ב' <<

”אז ירננו עצי היער”

מקבלים ההשפעה בשווה, אבל אנחנו עמו עושים רצונו ותוקעים בשופר ומקבלים מלכותו ועבודתו כדי שע”י התעוררות עבודתנו יקרא שמו אלוהי ישראל, ותהי’ השפעת הברכה ע”י שבעה ספירות עליונות שהם חסד וגבורה ותפארת וכו’, עש”ב.

והנה איתא במדרש שכאשר ישראל אוזנים כלולב בזה יודעים כולם שהם נצחי דינא, ולהנ”ל יתבאר כי איתא בספה”ק כי ד’ מינים אלו מקבלים שפעם שלא ע”י מזל ושר אלא ע”י הקב”ה בכבודו ובעצמו, וידוע מ”ש בספה”ק כי הולוב והאתרוג וכו’ רומזים לז’ מידות עליונות שבהם מנהיג השי”ת את הבריאה לפי עבודתו של ישראל בתורה ומצוות, נמצא שכאשר ישראל נוטלין הד’ מינים ומקיימים בזה מצות השי”ת ע”י? נתגלה שישראל נצחו את הדין שהי’ בראש השנה, והשי”ת נקרא אלוהי ישראל ומנהיג את העולם עפ”י הספירות העליונות ולא כמו שרצו המקטרגים שתהי’ מסורה ההנהגה עפ”י השרים והמזלות כדי שתהי’ ההשפעה שווה לכולם.

וזה נחשב למעשה מרכבה שהשי”ת כביכול מסכים להתלבש בספירות הקדושות ולהנהיג בהם את העולם כפי עבודת בני ישראל במידת החסד וכו’, ואז מרגשים עצי היער על שזכו להתעלות מתחת לעילא ע”י עבודתו של ישראל.

והנה אברהם אבינו שחיבר ספר יצירה והכיר את בורא, וכאשר התבונן במעשה בראשית לא הסתפק בזה אלא האכיל והשקה את אורחיו כדי לעשות את כל הבריאה מרכבה לאלקותו ית”ש וזהו מעשה מרכבה בבחי’ ”נאה דורש ונאה מקיים”, וכאשר דרש ר”א בן ערך והחלה כל הבריאה לדון להשי”ת אמר רבי יוחנן בן זכאי ”ברוך ה’ אלוהי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו שיועד להבין ולחקור ולדרוש במעשה מרכבה, שהוא ממשיך בעבודה זו לעשות את הבריאה מרכבה בפועל ימש.

וזקה”ק הרבי ר’ מרדכי מנדבורנא זי”ע אמר ברמז הכתוב (מזמור כ”ח ב) ”צו את בני ישראל ואמרת אליהם את קרבני לחמי לאשי וגו’”, צו מלשון צוותא חדא לשון דיבוק פירוש שמשו רבינו שהוא הדעת של כלל ישראל, יראה לדבק אותם לאביהם שבשמים, ”ואמרת אליהם” העצה לזה ”את קרבני” להתקרב ולדבק בו ית”ש ”לחמי לאשי” היינו ע”י שיתנו לחם לאכול לאשי ישראל כי בזה יתקרב ויתדבק אל קונם, וכן ארז”ל (חגיגה כז) ”עכשיו שולחנו של אדם מכפר” ופרש”י שבו שנותן מאכילתו לעניים כאילו הקריב קרבן נמצא שהלחם שנותן לעניי ישראל הוא כהקרבנות קרבן ממש, עכד”ק.

וזהו ה’ דרכו של בעל ההילולא זי”ע להעלות ולדבק את כל הבריאה להשי”ת ע”י השפעת החסד לעניים, וכפי האמור זהו מעשה מרכבה המשובח ביותר ועי”ז מתנהג השי”ת עם בניו במידת החסד והרחמים.

וסיפר כ”ק אאמ”ר זי”ע שפ”א התארח אצל זקה”ק זי”ע ייחודי וישב לאכול על שולחנו והלחם שאפו בימים ההם הי’ לחם מרובע גדול שהוא הי’ מספיק לשבוע שלם, וזקה”ק הי’ פורס מן הלחם והיהודי הי’ אוכל עד שסיים את כל הלחם כולו, ושאלו זקה”ק בחיבה ודאי אני שמח באכילתו אבל האם כן הוא דרך אכילתו לאכול לחם גדול כזה בסעודה אחת, עניו הלא ואמר שמעולם לא אכל כזאת וסבל נוראה היה זה בשבילו, אלא לפי שראה גדול הנאת זקה”ק מאכילתו לא נתנו לבו להפסיק העונג זה ואמר בלבו יעבור עלי מה ואוכל ככל אשר אוכל לסבול. ונמצא שזקה”ק עשה כן בפועל ממש שהי’ פורס מלחמו לאשי ישראל ובוה הי’ מקרב ומדבק את עצמו ואת כל הבריאה להיות מרכבה לאלקותו ית”ש.

בגמרא (חגיגה י”ד) מעשה ברבי יוחנן בן זכאי ורבי אלעזר בן ערך, שהי’ רבי אלעזר בן ערך דורש במעשה מרכבה ”וירדה אש מן השמים וסכסכה (וסיבבה) כל האילנות שבשדה, פתחו כולן ואמרו שירה מה שירה אמרו (תהילים קמ”ח ז) ”הללו את ה’ מן הארץ תנינים וכל תהומות עץ פרי וכל ארזים הללו”ה, ובתוספות איתא בשם הירושלמי דיש אומרים דשירה זאת אמרו (דברי הימים א’ ט”ז ל”ג) ”אז ירננו עצי היער”, עמד רבי יוחנן בן זכאי ונשקו על ראשו ואמר ברוך ה’ אלוהי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו שיועד להבין ולחקור ולדרוש במעשה מרכבה, יש נאה דורש וכו’ אתה נאה דורש ונאה מקיים אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלצין”, עכ”ל הגמרא.

וכתב המהרש”א דע”י שדרש במעשה מרכבה ירדה אש מן השמים וגרם שהאילנות ועצי היער יאמרו שירה, כי ע”י שדרש במעשה מרכבה הי’ זאת סיבה להשתלשלות למעשה בראשית שיביעו רינונו של מקום, כי מעשה מרכבה ומעשה בראשית ודאי מורין על הילולו ושבתו יתברך והיא בעצמה השירה שאמרו ”הללו את ה’ מן הארץ וגו’”, ואמר ”ברוך שנתן בן לאברהם אבינו וכו’” יחסו כאן לאברהם כי אברהם אבינו נתן לבו מעצמו לחקור במעשה מרכבה ומעשה בראשית כמבואר בספר יצירה המיוחס לאברהם אבינו, כך ר”א בן ערך יודע בעצמו להבין ולחקור, עש”ב.

ונראה לבאר בזה בס”ד עפ”מ”ש בספה”ק יושר דברי אמת, דמה שארז”ל (סוכה כח) ”דבר גדול זה מעשה מרכבה דבר קטן הויות דאביי ורבא” דח”ו לומר על הויות דאביי ורבא שהם דבר קטן אלא הכל הולך אחרי כונת האדם בלימודו, שאם כוונתו לידע ענינה ולחדד מוחו אז גם אם לומד תורת הנסתר הרי זה נחשב כהויות דאביי ורבא לפלפולא, אבל אם לומד כדי לעשות עצמו מרכבה להשי”ת ע”י התורה זהו דבר גדול וגם אם לומד בסוגיות השי”ס למעשה מרכבה יחשב לו, והביא שם מדברי המגיד הגדול זי”ע ברמז דברי הגמרא (פתיחות ה) ”גדולים מעשה צדיקים יותר ממעשה שמים וארץ”, כי בריאת שמים וארץ היא השתלשלות מעליון לתחתון ומעשה הצדיקים הוא להעלות הבריאה מתחתון לעליון, עש”ב.

והנה כאשר דרש רבי אלעזר בן ערך במעשה מרכבה וגרם שהבריאה תתן ותאמר שירה להשי”ת בזה נתגלה שלא הי’ דורש בעלמא אלא ”נאה דורש ונאה מקיים”, פירוש שהביא לכך שממה שדרש במעשה מרכבה שהיא השתלשלות הבריאה מלמעלה למטה תתהווה הבריאה משכן ומרכבה לאלקותו ית”ש, ולכן פתחו עצי היער ואמרו שירה להשי”ת שכאשר הבריאה מתעלה היא מרגנת להשי”ת.

והנה כאשר ישראל לוקחים הד’ מינים לולב ואתרוג וכו’ אז מקיימים בפועל ענין ”אז ירננו עצי היער” שמקיימים מצות השי”ת ואומרים הלל אילנות שבידיהם, ונראה לומר בזה עפ”מ”ש בספה”ק **עבודת ישראל** (לראש השנה ועוד) שעיקר המשפט בראש השנה שהמקטרגים יודעים שהנהגת הבריאה היא על פי הנהגת בני ישראל בתורה ובמצוות, והשי”ת מרוב אהבתו לישראל, הרי הוא מתלבש בספירות והמידות שנוהגים בהם בני ישראל החסד והגבורה והתפארת, והקטרוג הוא, שלא יהי’ נקרא בשם אלוהי ישראל אלא תהי’ ההשפעה בלי סדר עבודתו של ישראל רק עפ”י המזלות והשרים ח”ו ואז יטב גם לאמונת העולם, וע”י תקיעת שופר מעוררים כביכול למעלה שיהי’ בבחינת אלוהי ישראל וישפיע השפעת הקדושה ע”י עבודתו של ישראל, ועפ”י ביאר (בפרשת כי תבוא) הברכה (דברים כ”ח ז) ”בדרך אחד יצאו אליך ובשבעה דרכים ינוסו לפניך”, שהם רוצים שלא יהי’ השפע נובע עפ”י צינור עושי רצונו כדי שיהי’ כולם

אבל הגר”א בהגה”ה (באיוב ג, כא) סובר שבאמת שהבקשה לשבת בסוכת עורו של הלוייתן אין מדובר בכלל ביו”ט סוכות, אלא בבחינה של סוכה אחרת שיזכו לה הצדיקים לע”ל. שביאור המילה 'לוייתן' הוא ענין דבקות, כמו 'לוייתן חן', וזה הכונה בעניני הלוייתן שלע”ל, על ידי שיוסיפו דעת בעמקי סודות התורה הק’ בהגשת אלקותו תתגבר תשוקת הנפש להתדבק בו ית’. וכן מפורש בננועם אלימלך פ’ וישלח, על מאמר הגמ’ שם שמלח הנקבה של הלוייתן וצינן הזכר, שהדבקות בו יתברך נקרא 'לוייתן', וכדי שלא יהיה אז בחינה שמרוב הדבקות יבטלו ממצאותם, עשה השי”ת את בחינת הצינור לשמור הצדיקים שלא יתבטלו ממצאותם מרוב דרגתם אז בדבקות.

ולפי”ז א”ש הביאור בשייכות קיום מצוות סוכה לבקשת דרגת הדבקות לע”ל שנקראת 'סוכת עורו של לוייתן', שהרי נתבאר בספה”ק שבסוכה יש את ההארה של עניי הכבוד שע”י ז’ זוכים להכרה של 'למען ידעו דורותיכם' בחינת השגה של רוח הקודש ודבקות. לכן מלמען מצוות סוכה בעוה”ז שהיא משפיעה השגת הדעת יזכו לסוכת עורו של לוייתן שהיא ההארה השלימה של הדעת והדבקות, וכמ”ש רשב”א שהכונה בלאכול משור הבר ולוייתן, ולשבת בסוכת עורו של לוייתן על שורש הדבקות שיזכו בני ישראל בעוה”ז לפני העליה לעוה”ב. ולכן השמיט הרמ”א 'לשנה הבאה', שזה משמע רק לזמן חג הסוכות הבעל”ט בשנה הבאה, אלא הכוונה שכבר היום נזכה לזה בעוה”ז

להבין שכל העולם הוא עראי כמו שלמדים בסוכה

ובספר אוהל משה על התורה מובא עוד מהלך נפלא שמלמד על כל ענין הסוכה הק’ שהנה מצינו דבר מופלא רק בבריאת הלוייתן שמיד לאחר שנברא הרג הקב”ה הלוייתן הנקיבה ומלחו לצדיקים לעתיד לבא, ונוסיף כאן ממה שאפשר לראות בחז”ל על הלוייתן הזכר איזה בריה נוראה הוא שמוזכר ברד”ק (על ישעיה פרק כ”ז) שהלוייתן נקרא עקלתון שמרוב אורכו שמקיף הוא את כל העולם מעקל עצמו מחוסר מקום. ולסבר את האזון עוד על גודל הלוייתן נביא בזה מה שסיפר רב ספרא (בב”ב ע”ד ע”א) שפעם אחת הלך בספינה וראה דג ענק שהוציא ראשו מהים והיו לו קרניים [רב אשי מבאר שם שזה סוג עז שיש בים וצריך הקרניים עבור חיפוש מזון מקרקעית הים], שחקוק עליהם: **אני מהדגים הקטנים שבים וגודלי 300 פרסה שזה קרוב ל4500 ק”מ! (1440000 מטרים)]**, והולך דג זה ללוייתן כדי להיטרף על ידו. וכן איתא בפרקי דר”א פרק ח’ שמוזנו של הלוייתן מורכב מהתנינים הגדולים שמגיעים כל יום להאכל על ידי הלוייתן. וכן איתא בתנחומא שבשעה שמבקש הלוייתן לאכול הוא מחולל שבר בים וכשמתקרבם לשם הדגים, בולעם. וא”כ ניתן להבין את עוצם גודל הלוייתן וכוהו וא”כ פלא עצום מדוע גדול לאחר שנברא מיד הורגו השי”ת, לא היה לו להיברא מתחילה.

אלא מטרה גדולה היתה בזה **להודיע בראשית הבריאה שהעוה”ז רק פרוזדור, ועיקר התכלית הוא העוה”ב**. שבשעה שנברא אדם הראשון כבר היה מוכן לפני בריאת האדם דג מלוח לצדיקים לעתיד לבא. ומכאן אנו יכולים להבין שהעוה”ז הוא רק פרוזדור לטרקלין, כיון שכתוב במדרש ובה שכל בעלי החיים עברו לפני אדם הראשון וזכר ונקבה, וקרא להם שמות, ואז שאל אדה”ר ”לכולם נתת בן זוג ולי לא”, וקשה והרי הלוייתן לא עבר לפניו עם הנקבה שכבר נהרגה, והוא זה שנתן לו שם 'לוייתן', הרי שראה אותו לבדו בלי בת זוגו, וא”כ מה טענה טען אדה”ר 'לכולם נתת' והרי גם ללוייתן הזכר אין בת זוג. אלא שאמר לו הקב”ה שגם הלוייתן היה לו נקבה אלא שאתמול ביום חמישי לבריאה הרגתיה ומלחתי לסעודת לוייתן, וכך כבר ידע אדה”ר ביום הראשון שנברא שיש עולם הבא ויש ויש צדיקים ויש אחרית הימים.

והנה מובא באלשיך הק’ ובכד הקמח וצורו המור והרבה ספה”ק שתכלית מצוות סוכה לזכור שעוה”ז אינו אלא עראי והעיקר הוא העולם הבא, ולכן קוראים קהלת בשבת חוה”מ סוכות, ששם שלמה המלך ע”ה מספר על זה שהעוה”ז אינו התכלית, אלא "סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור", כי עוה”ז אינו אלא פרוזדור ולכן מובן מה דאיתא במדרש שכל היושבים בסוכה יזכו לסוכת עורו של לוייתן, וצריך להבין מה שייך לוייתן עם הסוכה. אלא שזה מדה נגד מדה. כי היושב בסוכה לומד שבעת ימים שעוה”ז אינו רק עראי ופרוזדור, וזה מה שקהלת מלמד, וזה גם מה שהלוייתן מלמד. בעצם מליחותו עוד לפני שהיה לו יום אחד של חיים. ואמרו חז”ל שכל ברואי מעשי בראשית לצביונם נבראו, היינו לרצונם. הרי שגם שחיטתה ומליחתה היה לצביונה ורצונה, שתזכה להיות מוכן מלוח לסעודת לוייתן לעתיד לבא, ליום שכולו שבת, וללמד שהעיקר הוא העולם הבא ולא העולם הזה. והלוייתן הוא הראשון שמכיר את האמת הזה, ולכן זהו השכר שנותנים למי יושב בסוכה כראוי, ומגיע ממש לתכלית מטרת הסוכה. שיזכה לישב בסוכת עורו של לוייתן.

הרה"ג ר' יהושע לאנגווער שליט"א

לסכך מתחת לרשתות ברזל

בצפון הארץ יש מקומות שמחמת איום רחפני נפץ, רישתו מעל הכפרים רשתות ברזל, כדי שהרחפנים לא יוכלו לפגוע בגרים שם, ויש להסתפק האם אפשר לקיים שם מצות סוכה, שאולי הוי מסכך מתחת לבית, כיון שהחורים בין הרשתות פחותים מג' טפחים, והרי זה לבד, או שאין אומרים בזה לבד להחמיר, וכיון שיש חורים, אפשר לסכך מתחתיו?

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: בארצות אירופה המציאו סוכה עם קנים הפוכים אחד על השני, באופן שאין הגשמים יכולים להכנס לסוכה, ונשאלת השאלה אם הסוכה כשרה?

תשובה: בתוס' (דף כ"ד ע"ב ח') הקשו למה הגשמים בחג הם סימן קללה, הרי אפשר לעשות סוכה שאין הגשמים יכולים לירד בתוכה. ותירצו שאין הסכך מיתכשר עד דעביד לה עראי. וכתב הרא"ש (סימן ג') בשם ר"ת שסוכה שעשאה מעובה שזה מגין גם ממטר פסולה.

וכן פסק הב"ח (סימן תרלה) דבעינן שיהא הסכך עראי, ומה שכתב במרדכי (סימן תשלג) בשם ראב"ה (סי' תריא) להכשיר סוכה בעשויה להגן מפני הגשמים, היינו הגנה פורתא, אבל אם אין גשמים יורדין בה כלל, פסולה. וכן פסק בלבוש (סימן תרלא ס"ג) אם היא מעובה כמין בית ממש, עד שאין המטר יכול לירד לתוכה פסולה, שאין זה שם סוכה עליו אלא כבית מקורה, ויש מכשירין, ויש להחמיר.

וכתב במשנ"ב (סימן תרלא סק"ה) בשם הפמ"ג, דאם היה מעובה הרבה מאד עד שאין הגשם יכול לירד בתוכו, לשיטות שפוסלים, כל שיש ד' טפחים ביחד [שאין הגשמים יכולים לירד בתוכה] סך פסול מקרי.

והקשה בשו"ת כנף רננה (סימן סו) שדברי הפמ"ג צריכים ביאור דהא אמרינן בסוכה (דף י"ד ע"א) לענין סיכון בנסרים שיש בהן ארבעה, שנחלקו רבי מאיר ורבי יהודה אם אפשר לסכך בהם משום גזרת תקרה, ולהפמ"ג שכתב דאם יש סכך ד' טפחים שאין הגשמים נכנסים לשם, הוה סכך פסול, גם בלא גזירת תקרה, הא נסר הוה סכך פסול כיון שאין הגשמים יכולים לירד דרך שם ומה טעם רבי יהודה שמכשיר, ויעו"ש שכתב שפסול שאין הגשמים יכולים לירד, הוה פסול דרבנן.

ובשו"ת אבני נזר (או"ח סימן תעג) משמע שאין הכי נמי, גזירת נסרים שפסולה מחמת תקרה, קשורה לזה שאין הגשמים יכולים לירד שם, וכיון שהנסרים בעצמם מגינים היטב מגשמים. והנסר בעצמו יש בו שיעור, הרי הוא דומה לבית. אף שבין נסרים יורדים גשמים מכל מקום תחת הנסר אין גשמים יורדין ודומה לתקרה.

ולמעשה כתב בברכי יוסף (סימן תרלא ס"א) שיש בזה ג' דעות, א. מסתימת השו"ע שלא הביא דין זה, משמע שדעתו להכשיר על כל פנים בדיעבד סוכה שאין הגשמים יורדים לתוכה. ב. בספר שבלי הלקט (סימן של) דעתו להכשיר סוכה כזו גם לכתחילה. ג. ודעת הרבה אחרונים שפסול אף בדיעבד. ומיהו נראה דבדיעבד, יש לסמוך על המכשירין. וכן פסק במשנ"ב (שם סק"ו).

והנה בשאלתנו שסידרו סוכה שאין הגשמים יורדים לתוכה, הכשירו מן הגר"ש **אלישיב זצ"ל** גם לכתחילה, וכתב (קובץ תשובות ח"א סימן א) שגם ר"ת שפסול סוכה שאין הגשמים יורדים לתוכה, אין הסיבה בגלל שהגשם לא יורד לתוך הסוכה, אלא זה סימן שאם הגשם יורד לתוכה, היא מכוסה הדק היטב מעובה כמין בית, ואין זה סוכת עראי אלא סוכת קבע. אבל באופן שהסוכה עשויה באופן עראי, רק שעשו עצה שאין הגשמים יורדים לתוכה, אין זה פוסל את הסוכה, כי עצם מניעת ירידת גשם, אין זה סיבה לפסול את הסוכה.

אמנם כשמכסה את הסוכה כוונתו לא רק לשם צל אלא גם להגן מן הגשמים, **ובשו"ע הרב (סימן תרכ)** כתוב "אין אדם יוצא י"ח אלא בסוכה שאינה עשויה" אלא לצל בלבד, אבל אם היא עשויה גם למחסה ולמסתור מזרם וממטר כל שאינה עשויה לצל בלבד אין זו סוכה אלא בית". ובענינו כשמכסה את הסוכה, מתחנן גם להציל את הסוכה מגשם, ואם כן מסכך לשם שתי מטרתו לשם צל, ולשם הגנה מגשם, ולדעתו הסוכה פסולה.

ותירץ, שמצינו ברא"ש (סימן יג) שאין חסרון כשמתכוון גם להנצל ממטה, וכן מצינו **ברבינו ירוחם** (נתיב ח ח"א) "שעשויה לצל שמשוכתת יפה בענין שניכר שעשויה להגן מחורב וממטר" ובהגהות **מיימוניות** (סוכה פ"ה) דריב"א כתב סתם סוכת רועים עשויה להגן מן החמה ומן הגשמים". וצריך לומר בכוונת שו"ע הרב שאם סיכך בצורה מעובה ועשה דרך קבע הסוכה פסולה, ולא יועיל להסיר חלק העליון מעובי הסכך, אבל אם עצם הסיכון הוא עראי ואינו דומה כלל לבית, רשאי לכוון לשני הדברים יחד גם לצל וגם להגן מפני זרם הגשם.

מצוות ישיבת סוכה

הנה במצוה זו נכללים כמה ענינים אכילה שתיה לינה, השהייה בסוכה, קדושת הסוכה, ברכת לישב בסוכה, והפטורים ממצוה זו. ולעת עתה נתמקד בהלכות הנוגעים לעניני האכילה.

המקור: בפ' כתוב בסוכות תשבו שבעת ימים וכו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל. **טעם המצוה:** נחלקו הראשונים בזה י"א דהכוונה סוכות ממש היינו **לזכור הסוכות שעשה לנו ה' (ב"ח לפי המ"ד בגמ' סוכות ממש)**, ו"א **לזכור יציאתנו ממצרים** (ב"ח לפי מ"ד בגמ' עניי הכבוד, וטו"ז פ"י כן לפי מ"ד סוכות ממש). וי"מ **לזכור את עניי הכבוד שהקיפם ה' במדבר** (שו"ז לפי מ"ד עניי כבוד). וי"א **לזכור מלחמת סיחון ועוג וכרכים שבא"י** שהיו יושבים בסוכות בשעת מלחמה. והעיקר היא שלא נחשוב שהארץ שלנו מעולם (רשב"ם ח"א).

אכילת עראי בתוך הסעודה: באמצע סעודה אסור לאכול ולשתות כלום חוץ לסוכה, דכיון דבא מחמת סעודה נחשב הכל כקבע (מאירי סוכה כ"ו). ואפי' מים אפשר דאסור (מ"ב). ויש לדון האם אפשר להביא האיה משועה"ד (סעיף ח') דלא כמ"ב. ואם התחיל לאכול וללעוס ויצא מהסוכה, ו"א דאסור לו להמשיך ללעוס חוץ לסוכה (תשובות והנהגות). ויש לדון באכילת פירות באמצע סעודה האם היות דמברכים ע"ז בפנ"ע נחשב כאכילה בפנ"ע או לא (שו"ת הר"י מסינא סכ"א).

ברכת לישב בסוכה: יש בזה שני חלקים, אימתי מברך לישב בסוכה, ופסקי דינים בברכת לישב בסוכה. **אימתי מברך לישב בסוכה:** הקדמה: נחלקו הראשונים האם צריך לברך כל פעם שנכנס לסוכה, או דווקא קודם שהוא אוכל והוא פוטר שאר הדברים שעושים בסוכה. ו"א דמברך כל פעם שנכנס (יר"י ורמב"ם). וי"א דמברך בשעת אכילה, כיון שעיקר הקביעות שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכילה. להלכה דעת השו"ע והרמ"א כר"ת, ודעת הגר"א כהר"י ורמב"ם. ונחלקו האחרונים (טו"ז ומאמ"י) בדעת ר"ת האם מעיקר הדין ס"ל דתקנו לברך על הכניסה אלא שהאכילה פוטרו ואם לא אוכל צריך לברך כל פעם (טו"ז), או שבכלל לא תקנו על שאר דברים (מאמ"י). עוד נחלקו האם הברכה על האכילה חל אף כשיוצא יציאה גמורה לאחר אכילה ופוטרת השניה (הגר"י), או לא (מאמ"י) וסב"ל. **בשעת אכילה:** להלכה קי"ל דאינו מברך אלא בשעת אכילה ופוטרת הכל (מ"ב) והחזו"א נהג לברך על כל כניסה כדעת הגר"א כנ"ל.

לפני אכילה: הברכה שמברך על האכילה פוטרת אף דברים שעשה לפני האכילה (מ"ב). אך לכתחילה מיד כשיכנס לסוכה יאכל דבר שחייב בסוכה ויברך (לחוש לשיטות המחמירים וסגי בפיה"כ יותר מכביצה"מ).

כניסה שאין בו אכילה: מי שיצא יציאה גמורה אחר האכילה וחזר ונכנס לסוכה וישהה בה בלא אכילה וכן מי שאינו אוכל פת כל היום י"א שיש לו לברך כשנכנס לסוכה בפעם השניה (הגרש"א) וי"א דא"צ לברך (שו"ע הרב) וסב"ל, מצוי מאוד שנכנסים לסוכה ללמוד לפני התפילה ויוצאים קודם הסעודה.

נשאר בסוכתו מסעודה לסעודה: אם לא יצא כלל מסוכתו בין סעודה לסעודה נחלקו הפוסקים בזה (שו"ז ב"ח מ"א) וסב"ל ואינו מברך (מ"ב). וטוב שיכין בברכתו הראשונה בפ' שהוא פוטר רק עד סעודה אחרת.

יציאה בין סעודה לסעודה: ההולך בין סעודה לסעודה לביהכנ"ס להתפלל או לעסוק בעסקיו וחזר לסוכתו ואוכל בסעודה, צריך לברך שנית. אבל אם יצא אלא לדבר עם חבירו או להביא איזה דבר לסוכה אין צריך לברך (מ"ב). **היוצא באמצע סעודתו:** להתפלל לביהכנ"ס מנחה או מעריב כל שלא הסיח דעתו א"צ לברך שנית. **סוכת חבירו:** ההולך לסוכת חבירו באמצע סעודה ואוכל שם, אם היה בדעתו בשעת ברכה לילך לשם, א"צ לברך אך לכתחילה אין כדאי לצאת משם הואיל וי"א דצריך לברך (מ"א).

הנה במצוה זו נכללים כמה ענינים אכילה שתיה לינה, השהייה בסוכה, קדושת הסוכה, ברכת לישב בסוכה, והפטורים ממצוה זו. ולעת עתה נתמקד בהלכות הנוגעים לעניני האכילה.

המקור: בפ' כתוב בסוכות תשבו שבעת ימים וכו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל. **טעם המצוה:** נחלקו הראשונים בזה י"א דהכוונה סוכות ממש היינו **לזכור הסוכות שעשה לנו ה' (ב"ח לפי המ"ד בגמ' סוכות ממש)**, ו"א **לזכור יציאתנו ממצרים** (ב"ח לפי מ"ד בגמ' עניי הכבוד, וטו"ז פ"י כן לפי מ"ד סוכות ממש). וי"מ **לזכור את עניי הכבוד שהקיפם ה' במדבר** (שו"ז לפי מ"ד עניי כבוד). וי"א **לזכור מלחמת סיחון ועוג וכרכים שבא"י** שהיו יושבים בסוכות בשעת מלחמה. והעיקר היא שלא נחשוב שהארץ שלנו מעולם (רשב"ם ח"א).

אכילה: מצות אכילה כל ז': יש להסתפק לפי דעת הגר"א שיש מצווה לאכול מצה כל ז' האם בסוכה ג"כ מתקיימת מצוה (מ"ב סק"ד ז') ועינין בחוטי שני מה שבאר שפיסקא. **ישיבה:** לכתחילה ראוי לישב בשעת אכילה עד שיכלל יותר מכביצה (ביכורי לחוש לשיטת הרמב"ם דאין מברך אלא ביושג). ובדיעבד כשאין לו כסא יכול לברך כשאוכל מעומד.

שיעור אכילת פת: האוכל פת יותר מכביצה אפי' דרך עראי חייב בסוכה (מ"ב). אם אוכל את הכביצה פת יותר מכדא"פ י"א דאינו מברך לישב בסוכה (ביכורי יעקב), וי"א דמברך (ראשית ביכורים וכן משמענות מ"ב - סק"ב). יש לדון בזמן או חולה ששבוע בכית אם צריכים לברך לישב אף בפחות מכביצה. **תבשיל העשוי מחמשת מינים:** האוכל מעשה קדירה כגון אטריות וכדו', תלוי אם קובע סעודתו היינו שאוכלם בחבורה של שלשה אנשים יחד (לא ב"ב הגריש"א), או שאכל שיעור חשוב שקובע עליו סעודה, (אף שבעלמא צריך שאחרים יקבעו סעודה ע"ז לענין תשבו כעין תדורו אינו כן - בה"ח). ואם אינו קובע סעודה אינו מברך לישב בסוכה באכילת יותר מכביצה אא"כ שוהה שם זמן מה. **פת הבאה בכיסנין:** אם אכל מזה כשיעור יותר מכביצה נחלקו האם מברך, והמובחר הוא שלא לצאת מיד אחר אכילתו, אלא ישהה שם זמן מה, (ואם מצרפים שיטת הרמב"ם דמברך על עצם הישיבה), וכיון בשעת ברכה על האכילה ועל הישיבה שאחר זה. ונחלקו בזמן הברכה, וי"א דמברך קודם לישב בסוכה ואח"כ מזונות (הגרש"א), וי"א להיפך (מבית לוי). **טפל:** האוכל מזונות באופן שזה טפילה להעיקר, כגון האוכל דג מלוח לעיקר הסעודה והמציות טפל, וי"א שמחויב בסוכה ויברך לישב בסוכה (שו"ת לנבשי מרדכי), וי"א שאינו מברך (מקור חיים תרל"ט). **קידושא רבא:** על פת הבאה בכיסנין אם אוכל יותר מכביצה מברך לישב בסוכה אף שלא שוהה שם, וצריך לזהר בקידוש לאכול יותר מכזית (אף ששבט סגי לקידוש במקום סעודה כזית).

אכילת עראי: מותר לאכול ולשתות עראי חוץ לסוכה, ואף ת"ח שאינו רוצה להחמיר ע"ע אינו נקרא 'אינו מדקדק במצוות' (בה"ח). והמחמיר ה"ז משובח ולא יברך לישב בסוכה. **בשבת ויו"ט:** אף שבימות החול אינו נזהר באכילת עראי חוץ לסוכה, בשבת ויו"ט ראוי ליזהר כיון די"א דאכילת עראי בשבת ויו"ט חשיבא קבע, אף לא יברך לישב בסוכה דסב"ל (ח"ח). **בשר גבינה ודגים:** נכון להחמיר שלא לאכול חוץ לסוכה בשר ודגים וגבינה אם קובע סעודתו עליו. (ויש ראשונים דס"ל דחייב בסוכה. ומצוי בארצות צהרם של חוה"מ ולא נוטל דים), וי"א (הגרש"א) ותשובות והנהגות) דהיות והיום הרגילות לקבוע סעודה בלי פת עליהם חייבים בסוכה. יין: בלי קביעות אין צריך סוכה כלל (מ"א מ"ב). אבל אם שותה בקביעות ישתו בסוכה בלי ברכה (ויש חולקים בזה כמובא במ"ב

רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא זי"ע

רבינו הקדוש הרבי ר' מרדכי'ה זי"ע אע"פ שידוע שהי' מתפלל מאוחר הי' לו בכל עת על השולחן שלשה מראה שעות, ואמר בדרך הלצה שמי שאין לו זיגער אינו אדם כי "אין לך אדם שאין לו שעה", ואמר שאין צריך מראה שעות כדי לדעת מתי לאכול שהרי כאשר ירעב ילך לאכול, אלא שצריך לשמור על הזמן שלא ילך לאיבוד. והי' מזהיר מאוד למי שאינו מתפלל במנין שלו שלא יעבור זמן תפילה.

אמר פעם בצחות לשונו הק' שיש ב' מיני צדיקים הא' הוא בחי' ה'בל' - הבל פיו של תורה שכל מגמתו רק ללמוד וללמד, והשני הוא בחי' קין שהביא מפרי האדמה דהיינו שנותן אכילה ושתי' לעניים ומשתדל לרפאות החולה וכדו', הנה הצדיק הראשון אינו רשאי לעבור זמן תפילה כי זמן תורה לחוד וזמן תפילה לחוד, אבל הצדיק שהוא בחי' קין גם אם יעבור זמן התפילה לא יתרעמו עליו כי הוא עוסק במצוה להאכיל עניים ואביונים ולהציל היולדת ולרפאות החולה, וזהו "וישע ד' אל הבל ואל מנחתו" שהצדיק שהוא בחי' הבל יש שעה מיוחדת למנחתו ולתפילתו, אבל "אל קין ומנחתו לא שעה" שלא קבע לו זמן ושעה מיוחדת כי אם ימחר לתפילה בזמנה אפשר שבינתיים יזקק עני או חולה ולכן מותר לו להתפלל בכל עת שירצה, אבל לא ח"ו שלא יהי' לו אחריות על הזמן שלו רק אדרבא כל רגע ורגע מימי חייו מנוצל בתכלית לעבודת השי"ת.

וכאשר מתחילין כעת ללמוד בתורה מבראשית ראוי להתעורר מה שיעור בעל ההילולא זי"ע, להיות זהיר בלימוד חומש ורש"י וכן להעביר הסדרא שניים מקרא ואחד תרגום, ופ"א בא לפני איש שהי' לבוש בבגדי חסידות וצעק עליו שרואה שדינים גדולים שורין עליו מפני שהוא עובר על המעביר - כלומר שאינו מעביר הסדרה שניים מקרא ואחד תרגום, ואחז בבגדו ונענעו וחזר על דבריו כמה פעמים והאיש בכה וביקש רפואה וישועה, וא"ל רבינו שיקבל עליו מנתה להעביר הסדרה שנים מקרא ואחד תרגום ואז ימתקו הדינים מעליו.

ידוע מה שאמר זקה"ק להרה"ק רבי יואל מסטמאר זי"ע שיראה ללמוד חומש ורש"י בכל שבוע, כי הכיר יהודים שלא הקפידו על לימוד חורש"י בכל שבוע ובעת זקנותם לא ידעו היכן השי"ת שוכן, ואמר לו שיש לעשות פילוטין בחומש ורש"י פירוש לעשות עסק מזה, ושמעתי שא"ל שבזכות זה יהי' לו אריכות ימים, ופ"א כשתלה הרה"ק מסטמאר זי"ע אמר שאין זה אריכות ימים שהבטיח לו הרבי ר' מרדכי'ה זי"ע והבריא אח"כ ונסתלק בשיבה מופלגת, זי"ע ועכ"א.

(קידושא רבא יו"ט א' דסוכות תשפ"ה)

הספק הלימוד לשבוע הבא					
שבוע של שמחת תורה					
יום	א	ב	ג	ד	ה
שימור	א,ב,ג,ד,ה,ו,ז,ח,ט,י,יא,יב,יג,יד,טו,טז				
חזרה (5)	-	-	-	-	-
חזרה (בפנים)	ז-ח	ט-י	יא-יב	יג-יד	טו-טז

פר' בראשית					
יום	א	ב	ג	ד	ה
שימור	א,ב,ג,ד,ה,ו,ז,ח,ט,י,יא,יב,יג,יד,טו,טז				
לימוד	יז	יז	יז	יז	יז

לפרטים נוספים ולביהמ"ד הטלפוני
מערכת 'אשיחה בחוקי'
0733-45-34-36

מקולמוסו של המשב"ק הרה"ח ר' חיים גולדשטיין שליט"א

בטומאות תאוות הגשמיות, מתעוררים ומתגברים ומתעלים לבעלי תשובה, וכולם מקבלים עול מלכות שמים זה מזה, א"כ בנוסף על התפלות להחיש את הגאולה, יכולים גם "לפעול בפועל ממש" להחיש את הגאולה, והוא ע"י שיעסקו כולם ויהיו בקיאים בהלכות שבת על ידי זה נזכה להבטחת חז"ל "מיד נגאלין".

אף אם רק החרדים ילמדו הל' שבת, יזכו להבטחה שמיד נגאלין

ודכירנא שפעם אחת אף הוסיף לומר, דלכאורה האין נזכה לגאולה דסוכ"ס הרי יש הרבה פושעים בעולם, ואף שכולנו נעסוק בהלכות שבת אולם לא נוכל לעשות שכל ישראל יהיו משמרים השבת כהלכתה. ועל זה יגע וטרח להביא ראיות מדברי הרמב"ם ומכמה פוסקים שכתבו לגבי הקראים דכיון שמרצונם ובמזיד הלכו מדרך הישר אין לנו עריבות ואחריות עליהם, ואף על בניהם ובני בניהם, שדינם כאנוסים וכתינוקות שנשבו ואונס רחמנא פטריה, וא"כ נמצא שהעיקר האחריות להחיש את הגאולה תלוי בנו באנשים חרדים שומרי תו"מ ויראי ה', ומה שאמרו חז"ל אלמלי ישראל משמרים וכו' קאי על האנשים החרדים, כי על התינוקות שנשבו הם בגדו אנוסים, ואונס רחמנא פטריה.

לענין זה סגי אפי' רוב החרדים

והוסיף עוד לברר על פי הלכה דאף על פי שרק "רובם" מהחרדים ויראי ה' יעסקו בהלכות שבת ולא כולם גם כן נוכל להחיש את הבטחת חז"ל שמיד נגאלים, וכיון שכך ראוי וחיוב לכל אחד ואחד שיהיה בקי בהלכות שבת, כי הרי לפי המציאות בדורינו זה, דאכשר דרא, שיכולים לפרסם ולפעול בכמה סוגי אופנים בכל תפוצות ישראל שונות שבעולם, מה שלא היו יכולים עד דור הנה, אם כן יכולים "בפועל ממש" לפעול להחיש את גאולתנו ופדות נפשנו.

לימוד המביא לידי מעשה

ועוד סבר רבינו זי"ע דחוץ מטעם הנ"ל שלימוד הלכות שבת מקרבת את הגאולה, בנוסף לזה הוסיף רבינו זי"ע עוד טעם כיון שתחלה יש מן הראוי ללמוד "בלימוד המביא לידי מעשה", ומרגלא בפומיה להביא מה שכתוב בשלחן ערוך הרב דמי שאינו יכול ללמוד דברי תורה הרבה מאוד צריך שיהיה כל לימודו בלימוד המביא לידי מעשה, וכן כתב במק"א "חיוב על כל ירא ה' לעסוק הרבה בהלכות שבת שיהא בקי בהם מאוד מאוד, דבאמת עיקר תכלית הלימוד הוא כדי לשמור ולעשות... ובמקום אחר כתבתי הרבה ראיות ומקורות דזהו לימוד תורה לשמה כשלומד על מנת לקיים, והנה בכל ד' חלקי השלחן ערוך אין לנו עוד הלכה נחוצה ומוכרחת שדומה להלכות שבת שהוא איסור חמור דחיוב סקילה ר"ל, ונוהג בכל שבוע, והאחריות בו בכל עת ורגע מבווא ועד צאתו בכל ענין ובכל מאורע, והלכותיו מרובים מאוד וכהרריים התלוים בשערה שמשנתה בכל חוט השערה, וענפיו מרובים לאין שיעור, וכבר כתב הט"ז [סי' רס"ז] שאנו יודעים שאין אנו בחזקת שבת כראוי ע"כ, ומה נענה אנו אבתרי', והמתרשל בלימוד הלכות שבת הוי פושע בנפשו ר"ל, ולימוד הלכות שבת כראוי מסוגל מאוד שמן השמים ישמרוהו מחילולי שבת, כיון שהוא משתדל מצדו כראוי ונכון".

יעמוד על הכרכה מצדיקי הרבים שהרמנו תרומתם להוצאת הגליון	
ידידנו הנכבד הרב מרדכי אורבך שליט"א לרגל הולדת הבן למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת וקדושה וכו"ס אב"ר	ידידנו הנכבד הרב אברהם יחיאל יהושע ווייס שליט"א לרגל הולדת הבן למול טוב ובשעט"מ ויה"ר שיראה ממנו ומכל יוצ"ח רוב נחת וקדושה וכו"ס אב"ר

בקש שלום ורדפהו

מרגלא בפומי' דרבינו זי"ע לפרש, בעת שהיה מוסר שיעור בכל שבת קודש בימות הקיץ לעת המנחה בפרקי אבות, על מאמר התנא (פרק א) הוי מתלמידיו של אהרן הכהן אוהב שלום ורודף שלום, דהתנא בא לרמז בכפל לשון אוהב שלום ורודף שלום, שלא די בזה שיאמר האדם לכולם שהוא "אוהב שלום" בעוד שהוא יושב בחיבוק ידיים, אלא בנוסף לזה צריך להיות גם "רודף שלום" בפועל ממש לעשות מה שיכולתו למען האחדות והשלום.

וכידוע לכולם כמה לחם רבינו בעז ותעצומות למען האחדות והשלום הן בענינים הנוגעים לכלל והן בענינים הנוגעים לפרט. שממש נגע לצפור נפשו, וכל זה היה בכדי לקיים מה שנאמר (זכריה ח) והאמת והשלום אהבו, וכמו שביאר בספרו אחדות ישראל (אות יב) על מה שאמרו (אבות פ"ה משנה י"ז) דמחלוקת לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמואל, והכוונה בזה שבענין ההלכות, אומר כל אחד האמת כמו שהוא לדעתו, לקיים מה שאמר הכתוב לאהוב את האמת, אבל חוץ מזה, לא היה ביניהם שום סכסוך כלל לקיים מה שאמר הכתוב לאהוב את השלום, עיי"ש.

וכמו שהעיד רבינו זי"ע בעצמו כשלחם באחד מן הענינים הנוגעים לכלל להחזיר עטרה ליושנה, "סהדי במרומים, שאין לי חס ושלום שום נגיעה בזה כנגד מי, ולא בשביל מי, רק בשביל הבורא ברוך הוא, ותורתו הקדושה ומצוותיה, והרחמנות על עם ישראל, אשר כבר נענשנו נוראות בזמננו ר"ל, ועלינו החיוב למנוע חטאים כאלה ולתקן כרצונו יתברך" (ראה בהקדמת שלום רב ח"ב).

ואהבת לרעך כמוך

רדיפת השלום אצל רבינו זי"ע היה גם בכל אדם ואדם בפרטיות. דכירנא פ"א שבמו עיני ראיתי שרבינו קרא אליו שני אנשים חשובים מאד, וכיון שהייתי אז בחדר קודשו ביקש ממני כשיבואו אלו שאראה לעמוד בצד. והנה כשהגיעו שני אנשים אלו אל רבינו זי"ע ונכנסו אל חדרו צהלו פני רבינו ואמר להם בקול "ברוכים הבאים חשוב'ע געסט", והושיבם שניהם על ידו, והתחיל לשוחח עמהם בענין האחדות, ותוכן דבריו היה, כשיש בין שני יהודים אחדות אזי השכינה שורה עמהם, כי ב' יודי"ן אזי הוא שם ה', וזהו כוונת הפסוק ואהבת לרעך כמוך על ידי זה ממשיך שיהיה אני ה', וכן זה נכלל בהפסוק ואתם הדבקים כשיש בשני יהודים דביקות ואחדות ביניהם אזי בזה גורמים וממשיכים שיהיה ה' אליכם, וכן דיבר ועורר שכל ההשפעה שיש באדם הוא רק שיש אצלו מדת השלום, ולאחר שיצאו מחדר קדשו ראיתי שיצאו בשמחה וטוב לבב וכששחוק נסוכה על פניהם.

ואני עמדת מן הצד והתפלאתי מאד מן השיחה הזו, ולמחרת סיפרתי את כל זה לאבי המשב"ק ז"ל, ואז נוכחתי להבין שנגלה לאזני רבינו זי"ע שלשני האנשים האלו יש סכסוך ביניהם זה זמן רב, וכשמוע זאת רבינו מיד ציוה לקרא אליו א' מהם להודיע לו שרצוה לשוחח עמו ועם השני ולעשות שלום ביניהם, [ויש להדגיש שדבר זה היה כשהיה רתוק על מיטתו בבית החולים].

קירוב הגאולה ע"י לימוד הל' שבת

רבינו זי"ע הירבה לדבר, ובפרט בשנותיו האחרונות, שמוכרחים להתחזק ולעסוק בלימוד הלכות שבת, ועל ידי זה נוכל להחיש את הגאולה, וכמ"ש חז"ל אין ישראל נגאלים אלא בזכות השבת. והיה מדייק מדברי חז"ל שאמרו [שבת קיח, ב] אלמלי משמירין ישראל שתי שבתות כהלכתה מיד נגאלין, דהכוונה דייקא עם לימוד הלכותיה.

והיה מוסיף לומר דבזמנים הקודמים לא היה כוחם להחיש את הגאולה אלא רק על ידי "תפלות ובקשות". אבל לא כן בדורנו דאכשר דרא בהרמת קרן התורה והרמת קרן היהדות, שאפי' היהודים שהיו משוקעים